



ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ผ้าหมักโคลนหนองสูง

ทะเบียนเลขที่ สช 60100090

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผ้าหมักโคลนหนองสูง คำขอเลขที่ 59100136 ทะเบียนเลขที่ สช 60100090 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 10 สิงหาคม 2559

ประกาศ ณ วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2560

ว. ก)

(นายทศพล ทังสุบุตร)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ผ้าหมักโคลนหนองสูง

(1) เลขที่คำขอ	59100136	ทะเบียนเลขที่	สข 60100090
(2) วันที่ยื่นคำขอ	10 สิงหาคม 2559	วันที่ขึ้นทะเบียน	10 สิงหาคม 2559
(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน	จังหวัดมุกดาหาร และกลุ่มผู้ผลิต จำนวน 7 กลุ่ม ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร ถนนวิจิตรสุรการ ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร		
(4) รายการสินค้า	ผ้าหมักโคลนหนองสูง		
(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า	คำนิยาม ผ้าหมักโคลนหนองสูง (Nong Sung's Fermented mud cloth) หมายถึง ผ้าไหมหรือผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ และหมักโคลนตามภูมิปัญญาของชาวผู้ไทเมืองหนองสูง ผ้าหมักโคลนมีสีเข้ม เนื้อผ้านุ่ม มีความมันวาว สีไม่ตก ไม่ซีดจาง มีกลิ่นหอมละมุนของดิน ซึ่งผลิตในจังหวัดมุกดาหาร ลักษณะของสินค้า (1) ประเภทผ้า - ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าผืน (2) ลักษณะทางกายภาพ - โทนสี เป็นสีธรรมชาติ เช่น สีเขียวอ่อน สีเขียวขี้ม้า สีเหลืองทอง สีม่วง สีน้ำตาล สีชมพูอมแดง สีเทา สีแดง สีคราม เป็นต้น - กลิ่นผ้า มีกลิ่นหอมธรรมชาติ หอมไอดินกลิ่นโคลน - เส้นใย เป็นเส้นไหมแท้ เส้นใยธรรมชาติ และเส้นใยประดิษฐ์ - ลวดลาย เป็นลายตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ลายแก้วมุกดา ลายแก้วกาหลง ลายลูกแก้ว ลายขอนาค ลายต้นสน ลายแย้ม ลายเม็ดกระดิ่ง ลายขั้ว ลายแก้วศรี ลายสี่ตะกอก ลายสองตะกอก เป็นต้น กระบวนการผลิต วัตถุดิบ (1) เนื้อโคลน เป็นโคลนดินเหนียวและเนื้อโคลนละเอียด ไม่มีเม็ดดินและเม็ดทรายปะปน จากแหล่งน้ำในพื้นที่อำเภอหนองสูง		

(2) เส้นใย

(2.1) เส้นไหมแท้ ที่ผลิตในท้องถิ่น หรือจากภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

(2.2) เส้นใยธรรมชาติ ที่ผลิตในท้องถิ่น หรือจากภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

(2.3) เส้นใยประดิษฐ์ เช่น พอลิเอสเตอร์ ไนลอน อะคริลิก แอซีเทต เรยอน เป็นต้น

(3) สีย้อมผ้า เป็นสีธรรมชาติจากพืชและแมลงชนิดต่างๆ ที่หาได้จากพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดยพืชแต่ละชนิดจะให้สีที่แตกต่างกัน เช่น

ต้นเพกา	ใช้เปลือกแก่นและราก	ให้สีเขียวอ่อน เขียวแก่ สีกากี้
ต้นเข	ใช้เนื้อไม้	ให้สีเหลืองทอง สีนํ้าตาล และสีม่วง
ต้นขนุน	ใช้แก่น	ให้สีเหลือง เหลืองอมนํ้าตาล เหลืองอมเขียว
ต้นประดู่	ใช้เปลือก	ให้สีชมพูอมแดง หรือ แดงอมนํ้าตาล
ต้นไข่มุน	ใช้เปลือก	ให้สีนํ้าตาล
ต้นหว่า	ใช้เปลือกและผล	ให้สีเทา
ต้นมะม่วง	ใช้เปลือก ลำต้น และใบ	ให้สีเขียวและเขียวขี้ม้า
ต้นคนทา	ใช้ผล	ให้สีเทาอมม่วง สีเทาเงิน สีเทาวันบุหรี
ครั่ง	ใช้รัง	ให้สีแดง และสีม่วง
เปล้าใหญ่	ใช้เปลือก	ให้สีชมพู
คราม	ใช้กิ่งและใบ	ให้สีคราม หรือสีนํ้าเงินเข้ม

วิธีการผลิต

(1) การเตรียมสีย้อม

(1.1) นำพืชพรรณไม้ที่ใช้เป็นวัตถุดิบมาทำความสะอาด

(1.2) ต้มสกัดสี ต้องควบคุมความร้อนให้คงที่

(1.3) ใส่สารช่วยติด เช่น เกลือ จุนสี สนิมเหล็ก นํ้าด่าง นํ้าปูนใส สารส้ม เป็นต้น

(1.4) คนให้เข้ากัน

(2) การเตรียมเนื้อโคลน

นำโคลนที่ได้จากแหล่งน้ำในพื้นที่อำเภอนองสูง และหรืออำเภอมะนังที่มีลักษณะขุดดินเดียวกัน มากรองด้วยผ้าบาง เพื่อคัดกรองเอาเม็ดดินเม็ดทรายออกให้เหลือแต่เนื้อโคลนละเอียด

(3) การย้อมสี มีขั้นตอน ดังนี้

(3.1) นำเส้นไหมแท้ และเส้นใยธรรมชาติไปทำความสะอาด

- เส้นไหม นำไปฟอกขาว

- เส้นใยธรรมชาติ นำไปต้มทำความสะอาดกำจัดไขมัน

(3.2) นำเส้นใยธรรมชาติ/ไหมไปแช่นํ้าเพื่อให้เกิดการอืดตัวและคลายตัว

(3.3) กระตุกเส้นใยธรรมชาติ/ไหมเพื่อให้เส้นใยกระจาย ไม่พันกัน

พืชพรรณไม้ธรรมชาติที่หาได้จากท้องถิ่น ผ้าทอมือจึงนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชนเผ่าผู้ไทมาแต่เดิม

เนื่องจากสภาพพื้นที่สิ่งแวดล้อมทั่วไปของอำเภอนองสูงมีภูเขาล้อมรอบ ป่าไม้ ลำห้วยที่อุดมสมบูรณ์ในน้ำมีปลาในนามีข้าว เข้าป่ามีต้นไม้หนานาพันธุ์ โคลนที่หนองสูงและบริเวณใกล้เคียงเป็นโคลนที่มีเนื้อละเอียด ชาวผู้ไทในอำเภอนองสูงจึงทดลองนำเส้นใยผ้าที่ผ่านการย้อมสีด้วยพืชพรรณไม้ธรรมชาติในท้องถิ่น นำไปหมักเนื้อโคลนก่อนนำไปทอ พบว่า เกิดโทนสีที่นุ่มนวลและสดใส สีสดทนนาน เมื่อนำผ้าไปทอทำให้ผ้ามีความงามแปลกตาขึ้น แตกต่างไปจากผ้าที่ทอจากเส้นใยที่ไม่ได้ผ่านการหมักโคลน ชาวผู้ไทอำเภอนองสูงจึงนิยมทอผ้าเป็นผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ เพื่อใช้ในการเพิ่มความอบอุ่นให้แก่ร่างกาย และเนื่องจากผ้าหมักโคลนมีคุณสมบัตินุ่มนวลเป็นพิเศษ ให้ความรู้สึกนุ่มนวลเมื่อมีการสัมผัสจับเหน็บได้ดี ผ้าหมักโคลนหนองสูงจึงเกิดจากแนวคิดในการผสมผสานเอกลักษณ์การทอผ้าด้วยมือ การใช้สีย้อมจากธรรมชาติ และการหมักด้วยโคลนทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษ และมีคุณลักษณะพิเศษที่สัมผัสได้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหารเป็นพื้นที่พิเศษที่ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางการเกษตรของโลก (Globally Important Agricultural Heritage Systems: GIAHS) ขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ด้วยหลักเกณฑ์เฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพในการสนับสนุนความมั่นคงอาหารและชีวิตความเป็นอยู่ มีความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญา มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจาก บรรพบุรุษและมีการพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อความยั่งยืน

(7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิตผ้าหมักโคลนหนองสูง ครอบคลุมพื้นที่ในเขต 7 อำเภอ ของจังหวัดมุกดาหาร รายละเอียดตามแผนที่

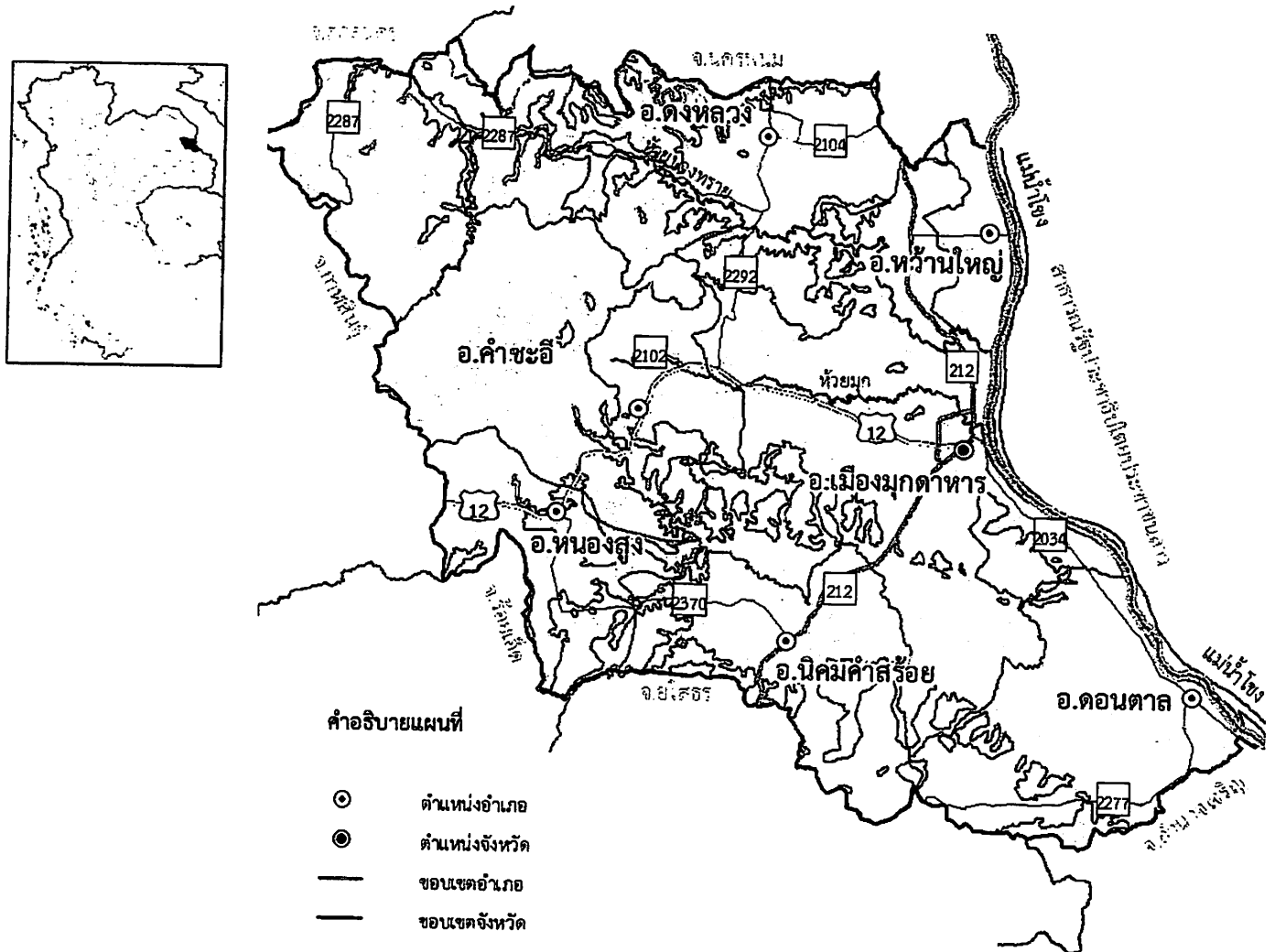
(8) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด
- (2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิตและผู้ประกอบการสินค้า ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผ้าหมักโคลนหนองสูง
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนจะต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผ้าหมักโคลนหนองสูง

(9) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ผ้าหมักโคลนหนองสูงต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิตผ้าหมักโคลนหนองสูงรวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ ผ้าหมักโคลนหนองสูง



ขอบเขตพื้นที่การผลิตผ้าหมักโคลนหนองสูง ครอบคลุมพื้นที่ในเขต 7 อำเภอ ของจังหวัดมุกดาหาร